žemės paviršiaus, atidengti ir ištirti 7 suardyti arba stipriai apardyti griautiniai kapai. Rasta ir kitų palaidojimų atskirų kaulų. Kape Nr. 6 palaidotam vyrui ant šlaunikaulio buvo padėta palyginti reta įkapė – peikena (vedega). Jos ilgis 25 cm, įmovos išorinis skersmuo – 4,2 cm, vidinis – 3,3 cm, ašmenų link peikena siaurėja, ašmenų plotis – 3,1 cm. Tam pačiam kapui greičiausiai priklausė ir žalvarinės grandinėlės, sudarytos iš 5 tarpusavyje sujungtų grandelių, fragmentas (pav. 25). Vaiko kape Nr. 7 rastas geležinis 11,5 cm ilgio pjautuvėlis. Kiti radiniai, aptikti šioje perkasoje, yra atsitiktiniai, iš suardytų kapų. Tai 2 kriauniniai geležiniai peiliai (11,5 cm ir 17 cm ilgio), geležinė 10,3 cm ilgio yla, 3 žalvarinės juostinės vaikiškos apyrankės, 14 cm ilgio žalvarinės grandinėlės fragmentas. Iš viso tyrinėjimų metu rasta 12 dirbinių. Kapinyną reikėtų datuoti I tūkst. II puse – pab. Patikslinta kapinyno teritorija – iš jos išbrauktas ir ūkinis kiemas. Kapinynas bus įrašytas į Archeologinių vietų sąrašą.

Povilas TEBELŠKIS

Excavations of Gilboniai cemetery in 1999

In 1999 the LCCH excavated Gilboniai cemetery (Panevėžys district). The excavation area of 224 m^2 contained 7 disturbed inhumations. Judging from the burial items they date to the 2nd half of the 1st millennium.

Povilas TEBELŠKIS

LINKSMĖNŲ (KURMAIČIŲ) KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1998 M.

Linksmėnų (Kurmaičių) kapinynas (IP 2533/A; Joniškio r., Kepalių sen.) yra Linksmėnų kaime, 0,2 km į P–PV nuo kelio Kepaliai–Gasčiūnai ir kelio į Verškulius kryžkelės, 70 m į V–ŠV nuo Ašvinės kairiojo kranto. Apie čia esantį kapinyną nemažai duomenų yra VAK medžiagoje. Kasdami žvyrą, tiesdami vieškelį žmonės rasdavo įvairių daiktų: ietigalių, grandelių, sagčių, smeigtukų. Įdomu pažymėti, kad kapinyne surinkti radiniai 1935 m. buvo išvežti į Londoną, tačiau Lietuvos pasiuntinybė tuos radinius, kaip neteisėtai išgabentus į užsienį, grąžino į Lietuvą.

Pokario metais šis archeologijos paminklas ilgą laiką nebuvo lankomas. 1968 m. jį žvalgė LII archeologų ekspedicija, pažymėjusi, kad radinių aptikdavo ir į ŠV nuo vieškelio, V. Šerpos sodyboje. 1973 m. kapinyną žvalgė MMT archeologai. „Lietuvos archeologijos atlaso" 3 tome konstatuota, kad didelė kapinyno dalis sunaikinta. 1992 m. Linksmėnų (Kurmaičių) kapinyną žvalgė KPC.

1998 m. rugsėjo mėn. vykdytų žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu iškastos dvi perkasos (32 m^2). Perkasoje Nr. 1, iškastoje netoli vieškelio, kapų nerasta. Atsitiktinis radinys (lankinės segės kojelė?) čia galėjo patekti iš suardytų kapų, tiesiant kelią ar kasant žvyrą. Perkasoje Nr.2, iškastoje į ŠV nuo perkasos Nr.1, 0,62–0,70 m gylyje nuo žemės paviršiaus, atidengtos 7-ių kapų duobių dalys. Duobės kastos eilėmis. Atstumas tarp jų apie 0,5 m, o tarp eilių – apie 1,5 m. Ištyrus 2 kapus (Nr. 1–2), nustatyta, kad mirusieji palaidoti galvomis į ŠV skobtiniuose karstuose (išliko jų kontūrai). Mirusiųjų kaulai labai sunykę. Kape Nr. 1 palaidota turtinga 35–45 m. moteris su įkapėmis. Retas radinys – apgalvis, sudarytas iš 10 stačiakampio formos žalvarinių plokštelių, kurių dydis 6,0×4,8 cm, storis 0,3–0,5 cm. Plokštelės padengtos pasidabruotomis skardelėmis, kurios pagal ornamentą yra 3 rūšių (puoštos įmuštais gumburėliais, taškučiais, ratukais – skiriasi tik jų išsidėstymo tvarka). Plokštelės viršuje bei apačioje buvę sujungtos žalvarinėmis įvijomis. Apgalvio ilgis apie 60 cm, sveria apie 800 g. Į kapą taip pat buvo įdėti 2 vienodi kryžiniai smeigtukai, kurių kryžmos padengtos pasidabruotomis plokštelėmis. Smeigtukų ilgis 16,5 cm, jų kryžmų apatinėje dalyje yra kilputė, prie kurios grandele pritvirtintas pusapvalės formos su stačiakampiais galais pakabutis, apačioje turintis 3 kilputes su pritvirtintomis grandelėmis. Iš kitų šio kapo įkapių pažymėtina 12,5 cm ilgio geležinė yla ir peilio (pjautuvėlio?) 8 cm ilgio fragmentas. Pagal radinius Linksmėnų (Kurmaičių) kapinynas datuojamas VII–VIII a.

Povilas TEBELŠKIS

Exploration of Linksmėnai (Kurmaičiai) cemetery in 1998

The area of 32 m^2 was explored in Linksmėnai (Kurmaičiai) cemetery (Joniškis district) in 1998. Two burials were uncovered dating to the 7th-8th century.

Saulė URBANAVIČIENĖ

UPYTĖS KAPINYNO TYRINĖJIMAI

LII 1998 ir 1999 m. atliko žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus Upytės kapinyne, Panevėžio r. (paminklas neįtrauktas į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą). Upytės kapinynas literatūroje plačiai žinomas. 1938 m. Vytauto Didžiojo kultūros muziejaus Priešistorinis skyrius praplėstoje Upytės katalikų kapinių teritorijoje atliko archeologinius kasinėjimus (vadovas P. Kulikauskas). Ištirtas 51 nedeginto mirusiojo kapas datuojamas III–V a. po Kristaus (žr. Kulikauskas P. Upytės priešistorinio kapinyno (Naujamiesčio vls., Panevėžio aps.) tyrinėjimų duomenys, *LA*, V., 1998, t. 15, p. 18–85).

1998 m. žvalgomieji tyrinėjimai vykdyti į ŠR nuo dabartinių kapinių tvoros, aukščiausioje kalvelės dalyje. Šių tyrinėjimų tikslas buvo nustatyti objekto paminkliškumą. Ištirtas 51 m^2 plotas. Rasti dviejų nedegintų mirusiųjų kapai.

Kape Nr. 1 mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva orientuotas 40° ŠR kryptimi, ištiestomis palei šonus rankomis. Dešinėje kaukolės pusėje, kaklo vietoje, aptikta spalvotų stiklinių su emaliu karolių apvaros dalis. Ant krūtinės vidurio rasti 2 geležiniai 9,5 ir 11,2 cm ilgio smeigtukai (ylos?).

Apardytame kape Nr. 2 mirusysis palaidotas kniūbsčias, ištiestomis kojomis, galva orientuotas 160° PR kryptimi. Mirusiojo juosmens vietoje rastas geležinis 5 cm ilgio smeigtukas.

Kapai datuojami V a.

1999 m. žvalgomieji tyrinėjimai buvo tęsiami toliau į ŠR nuo dabartinių kapinių tvoros, parko teritorijoje. Ištyrus 75 m^2 plotą, nei kapų, nei radinių neaptikta.

Saulė URBANAVIČIENĖ

Excavations in Upytė cemetery

The LIH excavated the area of 126 m^2 of Upytė cemetery (Panevėžys district) in 1998-1999. Two inhumations with burial items were unearthed. They date to the 5th century.